

POLÍTICA I PLANIFICACIÓ LINGÜÍSTIQUES A GAL·LES*

Mireia GALINDO SOLÉ

Departament de Llengua Catalana de la Universitat de Barcelona
galindo@lincat.ub.es

The abstract can be found at the end of the article.
Resumen al final del artículo.

Gal·les i Catalunya presenten una situació sociolingüística actual força diferent. Les activitats glotopolítiques dutes a terme en aquests dos països tampoc tenen gaire a veure, segurament perquè arrenquen de punts de partida diferents. Es diferencien, a més, per la terminologia que designa el procés de recuperació de la llengua (*revitalització* del gal·lès *vs.* *normalització* del català) i pel discurs que sustenta —o rebutja— cada grup d'actuacions (per exemple, el concepte bilingüisme serveix per legitimar procediments i fins gairebé oposats).

Tot i les diferències apuntades, les polítiques i planificacions lingüístiques desenvolupades a Gal·les i Catalunya coincideixen en altres aspectes. Tant la introducció del gal·lès com la del català als mitjans de comunicació va obrir un debat al voltant del model de llengua que s'hi havia de difondre: la polèmica entorn el català *heavy* i el català *light* generada a Catalunya va trobar el seu correlat a Gal·les, on les demandes dels que defensaven un gal·lès lliure d'anglicismes topaven amb les d'aquells que reclamaven un model de llengua acostat a la parla col·loquial (Casals 2001; Awbery 1995). La semblança dels eslògans de les campanyes de dinamització lingüística i la similitud de les dues fases en què s'han dividit els processos són altres exemples que acosten les actuacions engegades en les dues comunitats.

En aquest article s'exposaran alguns dels elements més rellevants que han acompanyat el procés de revitalització del gal·lès. Catalunya i, per ex-

* Aquest article ha gaudit del suport derivat dels projectes PB97-0889 (Ministeri d'Educació, Cultura i Esport) i 2001 SGR 00001 (Generalitat de Catalunya). Agraïxo els comentaris de F. Xavier Vila i el material i les informacions proporcionats per George Jones.

tensió, molts altres territoris amb polítiques lingüístiques orientades a protegir o promoure llengües amenaçades o subordinades, trobaran en l'experiència gallesa algunes iniciatives que podrien adoptar i adaptar a les necessitats específiques pròpies.

En la primera part de l'article, s'oferirà una breu síntesi sobre el marc històric i polític del País de Galles i s'apuntaran alguns aspectes demolingüístics que, en bona mesura, ajudaran a comprendre la situació actual del territori (apartat 1). En la segona part, s'esbossaran alguns dels elements que han adquirit un paper crucial en la revitalització del gal·lès (apartat 2). Després de fer un repàs als organismes oficials i a les associacions voluntàries que han engegat i mantingut el procés (punt 2.1), s'explicitaran els objectius generals de les dues etapes en què es divideix (punts 2.2 i 2.3); a continuació, s'analitzaran les constants que apareixen en el discurs glotopolític a Galles (punt 2.4), i es descriuran les principals actuacions dutes a terme i els sectors i la població destinataris (2.5). Finalment, s'assenyalaran els aspectes que obstaculitzen el procés de revitalització del gal·lès i les solucions que, des de diverses perspectives, s'han proposat per superar-los (apartat 3).

1. SITUACIÓ GENERAL DEL PAÍS DE GALLES

Al llarg dels darrers cinc segles, el nombre de gal·lesoparlants¹ ha experimentat un descens notable: si bé al 1500 els habitants del País de Galles eren pràcticament monolingües en gal·lès, a les portes del segle xx, només la meitat de la població declarava parlar aquesta llengua. Cent anys més tard, aquesta xifra s'ha reduït en gairebé dos terços. Diversos factors, de caràcter polític, socioeconòmic, jurídic i demogràfic, han contribuït a configurar la situació actual.

1.1. *El rerefons històric*

Amb la promulgació de les *Acts of Union* de 1535 i 1542, Galles es va incorporar políticament a Anglaterra. L'aplicació d'aquestes lleis va tenir importants repercussions lingüístiques: l'anglès va esdevenir l'única llengua possible en les activitats i els documents oficials de Galles.

1. La bibliografia que tracta aspectes sociolingüístics de la llengua gallesa utilitza l'etiqueta *welshspeaker* (o *welsh speaker*) per referir-se tant a l'individu que declara parlar gal·lès com al que diu que és capaç de parlar-lo. En aquest estudi s'adopta el terme *gal·lesoparlant* amb la mateixa accepció.

Des d'aquell moment, el gallès es va convertir en un entrebanc per ascendir en l'escala social. Com que no era necessari per ocupar llocs en l'Administració pública, l'aristocràcia i l'alta burgesia l'abandonaren progressivament, i la cultura gallesa, inicialment a mans de les elits, va passar a ser custodiada per artesans i camperols. Així, les diferències de classe es van veure reforçades per diferències lingüístiques. La imposició de l'Església anglicana va omplir Galles de bisbes i clergues que només coneixien l'anglès i que l'usaven com a llengua habitual de predicació. El gallès també va ser bandejat de l'ensenyament: es va eliminar del currículum educatiu, els pares animaven el professorat a penalitzar la utilització del gallès a l'escola, els mestres aconsellaven usar l'anglès en el nucli familiar, per afavorir, d'aquesta manera, l'aprenentatge de la llengua en l'àmbit escolar, etc. D'aquí va derivar que molts membres de la comunitat lingüística abandonessin la transmissió intergeneracional del gallès (Elis-Thomas 1997).

Tanmateix, la defecció en àmbits formals no fou total. L'estament religiós ha estat el mantenidor de la llengua gallesa en espais públics i el principal difusor de la seva forma escrita. A la segona meitat del segle XVIII, la renaixença de l'Església metodista va fer que les activitats religioses s'erigissin com el principal focus de vitalitat del gallès formal. La tasca de conservació va girar al voltant de tres grans nuclis d'actuació: la predicació (el clergat predicava en gallès perquè era la llengua més intel·ligible per a bona part dels feligresos), la difusió de l'edició de la Bíblia en gallès (que, paradoxalment, va ser traduïda per l'Església anglicana el 1588) i l'alfabetització (durant el segle XVIII un grup de mestres anava de poble en poble ensenyant el gallès perquè la població pogués llegir els textos sagrats). Com assenyala Davies (1993), la percepció que el gallès era la llengua pròpia dels espais sacres i l'anglès la dels àmbits seculars s'havia generalitzat.

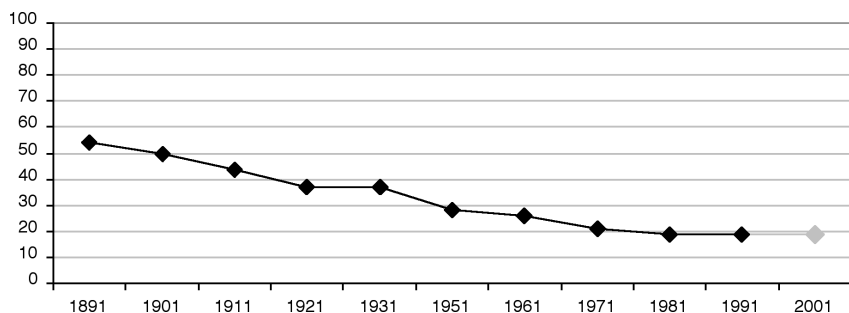
A la segona meitat del segle XIX s'evidencia un ressorgiment de l'ús culte del gallès —creix la literatura en aquesta llengua, s'introdueix en algunes escoles, apareixen mostres de consciència nacional, etc.— que, tanmateix, no va fer capgirar la tendència decreixent en el coneixement del gallès.

1.2. *El segle XX*

En el transcurs del segle XX la població gallesoparlant ha disminuït considerablement. Els censos lingüístics recullen que, al 1901, la meitat de la població de Galles parlava gallès; en les dades de 1991 només el 18 % de gallesos declarava ser capaç de parlar aquesta llengua. En el gràfic 1 s'observa que aquest declivi ha estat especialment accentuat en dos perío-

des: durant la darrera dècada del segle XIX i les dues primeres del segle XX, i entre els anys 30 i els anys 60.

GRÀFIC 1. EVOLUCIÓ DE GALLESOPARLANTS. PERCENTATGES (DADES CENSALS, EXTRETES D'AITCHISON I CARTER 1994, 2000).

TAULA 1. EVOLUCIÓ DE GALLESOPARLANTS. XIFRES ABSOLUTES I PERCENTATGES (DADES CENSALS, EXTRETES D'AITCHISON I CARTER 1994, 2000).

<i>Anys dels censos</i>	<i>Població que declara (saber) parlar gal·lès</i>	
	<i>Xifres absolutes</i>	<i>Percentatges (%)</i>
1891	910.289	54,4
1901	929.824	49,9
1911	977.366	43,5
1921	922.092	37,1
1931	909.261	36,8
1951 ²	714.686	28,9
1961	656.002	26,0
1971	542.425	20,8
1981	508.207	18,9
1991	508.098	18,6
2001 ³	538.000	18,8

2. La Segona Guerra Mundial va impedir que es duigués a terme el cens de 1941.

3. Durant la redacció d'aquest article s'ha portat a terme la recollida de les dades del cens del 2001, no exempta de problemes a Gal·les: s'han aixecat veus de protesta perquè la identitat gal·lesa, que suposadament forma part de l'apartat *altres*, no ha rebut el mateix tractament que l'anglesa, l'escocesa o la irlandesa, el nom de les quals s'explicita en caselles independents. A l'espera dels resultats de l'anàlisi, es reproduïxen les previsions de la Swyddfa Cymreig (Oficina Gal·lesa) en matèria lingüística per al 2001.

Una lectura correcta de les dades que es reproduïxen sobre aquestes línies requereix algunes puntualitzacions sobre els canvis que s'han anat succeint, cens rere cens, en la metodologia de recollida i en el disseny dels qüestionaris.

D'una banda, cal tenir present que la població agafada com a base ha estat contínuament modificada, tant pel que fa a l'abast geogràfic —alguns territoris de l'est de Gal·les van ser tinguts en compte als primers reculls censals, però no als altres, i a la inversa—,⁴ com pel que fa al sector d'edat —si bé al cens de 1891 es van analitzar les respostes dels individus de 2 o més anys, a la resta només s'han comptabilitzat a partir de 3 anys.

De l'altra, cal adonar-se que l'enunciat de certes qüestions no sempre ha estat el mateix: als primers censos es demanava «*Does the person speak Welsh?*», als darrers s'ha preguntat «*Can you speak Welsh?*». Mentre que l'auxiliar *does* podia ser interpretat com a interpellant d'ús (llengua que s'utilitza habitualment), amb la introducció de *can* sembla que es demani per l'habilitat i la capacitat. Els canvis en la formulació de les preguntes, i la introducció i l'omissió d'algunes qüestions,⁵ dificulta i limita la comparació de determinats aspectes. A més a més, es té constància d'altres irregularitats que podrien haver contribuït a disfressar la realitat demolingüística d'alguns períodes.⁶

En la pèrdua de vitalitat de la llengua gal·lesa, hi participen un conjunt de factors: alguns tenen l'origen en peculiaritats de la societat i el territori gal·lesos, d'altres (la combinació dels quals, gairebé sempre, condueix a un procés de minorització) són presents en qualsevol situació de contacte de llengües.

4. AITCHISON i CARTER (1995, 2000) reclamen que les preguntes relatives al gal·lès s'introdueixin als censos que es distribueixen a la resta d'Anglaterra, perquè es calcula que, al 1981, 600.000 persones nascudes a Gal·les vivien fora del territori, però dins dels límits de la Gran Bretanya.

5. És important destacar que les preguntes relacionades amb la competència en la lectura i en l'escriptura no es van introduir fins al cens de 1971. Una altra dada d'interès fa referència al coneixement receptiu oral del gal·lès: en el cens de 2001 s'ha demanat per primera vegada informació sobre la comprensió oral. D'altra banda, algunes qüestions s'han eliminat, segurament per raons pràctiques: així, si bé fins al 1991 s'interpellava sobre la capacitat de parlar anglès, a partir d'aquest any aquesta pregunta es va deixar de formular (els reculls censals anteriors situen la mort dels darrers monolingües en gal·lès als anys 60).

6. Cal esmentar com a exemples d'aquestes irregularitats, detectades bàsicament al principi del segle xx, l'adequació de les dades a les constants del cap de família quan el qüestionari no s'omplia per a tots els membres del nucli familiar, i la qualificació de monolingües gal·lesos que rebien alguns individus de grups d'edat entre 5 i 15 anys escolaritzats en anglès (AITCHISON i CARTER 2000, 15-16).

D'entrada, cal fer referència a moviments migratoris, que en el cas de Gal·les s'associen indefugiblement al procés d'industrialització. Aquestes migracions, que s'iniciaren al final del segle XIX i seguiren fins als anys 20, van ser de dos tipus: intraterritorials, des de nuclis rurals (més gal·lesoparlants) a zones industrials i mineres (més anglicitzades),⁷ i interterritorials, des d'altres àrees del Regne Unit a les regions més desenvolupades del País de Gal·les, en les quals s'utilitzava l'anglès com a llengua de comunicació. Entre el primer quart de segle i la Segona Guerra Mundial, la crisi de l'agricultura va continuar alimentant els fluxos migratoris interns cap als nuclis urbans. La situació es va agreujar amb l'arribada d'anglesos a les zones rurals, que escollien Gal·les per situar-hi la segona residència o per establir-s'hi després de la jubilació. Durant els anys 60 i 70, els joves van protagonitzar una nova onada migratòria (molt més modesta tanmateix): les ofertes lúdiques, laborals i culturals de les zones costaneres i urbanes van atraure molts joves de les regions més deprimides.

S'ha d'esmentar també el procés d'alfabetització en un sistema educatiu que només donava cabuda a l'anglès, i en el qual es potenciava el poder simbòlic i instrumental d'aquesta llengua. Paral·lelament, la gran oferta de mitjans de comunicació escrits i audiovisuals en anglès posava de manifest la inexistència de recursos d'aquest tipus en llengua gal·lesa. Es consolidà la visió de l'anglès com a representant de la modernitat i el progrés, en oposició a les connotacions de tradicionalisme i ruralisme associades al gal·lès.

Finalment, cal parlar de la millora en els transports i les xarxes de comunicació (que va permetre la mobilitat geogràfica a què hem fet referència), la secularització de la població (la comunitat deixa de concentrar-se al voltant dels nuclis religiosos, centres neuràlgics de la vitalitat de la llengua) i el fet que el gal·lès s'associava a un corrent de pensament no conformista i d'esquerres, que bona part de la població refusava (Elis-Thomas 1997).

1.3. *La situació al tombant de segle*

Durant els últims 30 anys se succeeixen una sèrie d'esdeveniments que ajuden a neutralitzar, gradualment, la disminució en el nombre de gal·lesoparlants. El reconeixement legal del gal·lès, la inclusió d'aquesta llengua

7. Alguns autors sostenen la versió contrària: el desenvolupament de la indústria dins del mateix territori podria haver amorosit el procés de pèrdua de la llengua, en comptes d'accelerar-lo, ja que els gal·lesos, a diferència dels irlandesos o dels escocesos, no es van veure forçats a emigrar a altres països (WILLIAMS 1997a).

dins del currículum educatiu, i l'aparició i el desenvolupament de mitjans de comunicació en gal·lès són algunes de les fites aconseguides que adopten un paper crucial en l'estabilització de la davallada.

Malgrat que un edicte de 1942 permetia utilitzar el gal·lès als tribunals de justícia, fins al 1967 (Welsh Language Act 1967) aquest dret no es va començar a exercir. L'actuació més important en el marc jurídic deriva de l'aprovació de la Welsh Language Act 1993, en què l'anglès i el gal·lès se situen en un nivell d'igualtat dins del País de Gal·les.⁸

En l'àmbit de l'ensenyament cal destacar que, a mitjan segle xx, es van crear els primers centres educatius amb el gal·lès com a llengua vehicular (el 1947 va entrar en funcionament la primera escola de primària que impartia bona part de les assignatures en gal·lès; l'arribada del gal·lès com a llengua d'ensenyament a secundària data de 1956; a partir de 1971, també es van crear llars d'infants bilingües). La introducció del gal·lès com a assignatura obligatòria del Currículum Nacional es produí el 1988.

La forta incidència dels mitjans de comunicació en la societat actual fa que els resultats obtinguts en aquest sector s'erigeixin com uns dels més importants. Així, encara que des de 1968 s'emeten 6 hores setmanals en gal·lès a la televisió —en franges horàries de poca audiència—, no va ser fins al 1982 que es va crear un canal amb la major part de la programació en llengua gal·lesa. De la mateixa manera, tot i que les primeres retransmissions radiofòniques en gal·lès s'iniciaren 14 anys després de l'arribada de la ràdio en anglès el 1923, no ha estat fins als últims anys que han proliferat les emissores de ràdio que emeten gairebé tot el dia en gal·lès. Darrerament, l'expansió del gal·lès en la indústria de l'oci ha dotat la llengua de nous àmbits d'ús.

1.4. *Les previsions per al nou mil·lenni*

Les accions més importants que neutralitzen la pèrdua del gal·lès durant els últims 30 anys es concentren a la dècada dels 90, i això fa esperar una remuntada en el coneixement de gal·lès en el cens de 2001: es calcula

8. No s'ha atorgat al gal·lès la condició de llengua oficial perquè cap document legal no reconeix l'oficialitat de l'anglès dins del Regne Unit i, evidentment, és impensable que la llengua gal·lesa adquireixi un estatus superior que l'anglesa.

que el nombre de gallesoparlants augmentarà en un 0,2 %. Si les expectatives es compleixen, la tendència general esbossada en els censos dels darrers cent anys s'haurà trencat per primera vegada. El fet que un terç dels subjectes d'edats compreses entre els 5 i els 14 anys rebí l'ensenyament a través del gallès o de manera bilingüe, i les moltes iniciatives dutes a terme per revitalitzar el gallès, són alguns dels factors que indueixen a preveure la remuntada.

Ara bé, tot i que força indicis fan suposar un increment del coneixement de gallès, un altre conjunt de dades deixen entreveure que aquesta crescuda no anirà acompanyada d'un augment en l'ús: el 47 % de persones que declaraven saber parlar gallès el tenen com a segona llengua, per tant, és menys probable que l'emprin (Evas 2000: 293); en la mateixa línia cal comentar que les habilitats per llegir o escriure en gallès només es porten a la pràctica ocasionalment (del conjunt d'individus que declaren poder llegir en gallès, només el 15,8 % afirma llegir regularment premsa en gallès, Elis-Thomas 1997: 261). Aquest creixement tampoc assegura que la llengua es converteixi en llengua de transmissió intergeneracional: tan sols el 8,6 % d'individus entre 3 i 15 anys adquireixen el gallès en el nucli familiar (Evas 2000: 293); de fet, només en un 3 % de llars totalment gallesòfones hi viuen nens (Aitchison i Carter 1995: 28).

2. POLÍTICA I PLANIFICACIÓ LINGÜÍSTIQUES

El procés engegat per intentar assegurar la continuïtat del gallès s'ha batejat com a *revitalització*. En termes generals, *revitalitzar* equival a aportar energia addicional a una llengua, per retornar-li la *vitalitat*.⁹ Entre aquest rètol i la denominació *normalització*,¹⁰ l'habitual a Catalunya per fer referència a l'extensió del català en tots els àmbits de la vida pública, perquè hi sigui la llengua *normal*, hi ha algunes diferències que n'impedeixen l'aplicació indistinta als dos països: a Gal·les no es reclama que el gallès esdevingui la llengua per defecte, la *normal*, en tots els àmbits d'ús (tan sols es pretén que hi sigui possible); Catalunya no es conforma amb tornar la *vitalitat* al català en aquelles zones i situacions en què l'ha perdut.

9. C. H. WILLIAMS ha definit *language revitalization* com a «*infusing additional energy into endangered language communities*» (WILLIAMS 2000a: 13).

10. Per a una revisió de l'origen de *normalització lingüística* i les diferents accepcions que ha adoptat el terme vegeu BOIX i VILA (1998: 314-319).

2.1. Organismes

Al País de Galles, la tasca glotopolítica formal es va iniciar el 1993 amb la creació del Bwrdd yr Iaith Gymraeg (Junta per a la Llengua Gallesa), un organisme finançat amb diners públics i que, actualment, és el principal òrgan encarregat de la política lingüística. Destina bona part del pressupost anual a altres organitzacions que promouen l'ús del gal·lès, com ara les Mentrau Iaith (Iniciatives Lingüístiques), agències autònomes repartides pel territori que fomenten l'ús social i institucional del gal·lès en comunitats locals bàsicament gal·lesòfones.

La qüestió lingüística és també un element rellevant per a Menter a Busnes (Empresa i Negoci), un organisme que s'ocupa del desenvolupament econòmic autòcton i, alhora, es preocupa per aspectes lingüístics i culturals. Cymdeithas yr Iaith Gymraeg (Societat per a la Llengua Gallesa) és una associació voluntària de pressió, creada el 1962, que ha aconseguit fer arribar el gal·lès a nombrosos espais en què tenia vedada l'entrada.

La col·laboració entre les institucions oficials i les associacions voluntàries és ben palesa: la tasca principal del Bwrdd consisteix a donar suport econòmic a les moltes propostes que sorgeixen per iniciativa de la població. En aquest sentit, el sistema gal·lès és un bon exemple d'una visió de la política lingüística en què les actuacions oficials i la participació popular es donen la mà. Tanmateix, la complementarietat del Bwrdd i les entitats com ara les Mentrau Iaith no s'estén a la relació entre el Bwrdd i Cymdeithas (els vincles entre aquests dos organismes no sempre han estat cordials).

2.2. Els plans generals de planificació lingüística

La revitalització del gal·lès s'ha dut a terme en dos estadis. El primer, que es va encetar el 1993 amb la creació del Bwrdd, tenia com a objectiu augmentar el coneixement del gal·lès, fer arribar la llengua gal·lesa a nous àmbits d'ús i canviar els comportaments lingüístics de la població. Les directrius generals d'aquesta primera etapa es van donar a conèixer el 1996 amb la publicació de *Strategaeth ar gyfer yr Iaith Gymraeg / A Strategy for the Welsh Language* (Bwrdd 1996).

Les mesures adoptades es van revelar com a insuficients per modificar els hàbits lingüístics dels gal·lesos, i el 2000 es va iniciar una altra fase del procés, que posava èmfasi en l'extensió de l'ús del gal·lès. Els nous objectius i les actuacions dissenyades per aconseguir-los s'han recollit al document *Yr Iaith Gymraeg: Cenhadaeth a Gweledigaeth ar gyfer 2000-2005 /*

The Welsh Language: a Vision and Mission for 2000-2005 (Bwrdd 2000c). La vaguetat i la manca de formalització que caracteritzen el text de 1996 desapareixen en l'elaborat el 2000, molt més concret i sistemàtic, i en el qual s'incorpora una descripció molt més explícita de les actuacions previstes.

Els objectius que s'inclouen en els dos estadis de la revitalització del gal·lès no s'allunyen gaire dels que han prevalgut en el procés de normalització del català: en tots dos casos s'ha conegut una primera etapa en què es pretenia augmentar la competència lingüística en gal·lès i català, respectivament, i modificar les normes de comportament, i una segona fase orientada a promoure'n l'ús. La diferència principal rau en la cronologia del procés: quan a Gal·les tot just comença la segona fase, a Catalunya ja fa més de deu anys que s'està maldant per incrementar l'ús social del català.

En ambdós territoris es constata, una vegada més, que l'augment de les competències lingüístiques no implica necessàriament un increment en l'ús de la llengua. Les experiències catalana i gal·lesa se sumen a molts altres processos glotopolítics en què l'aplicació d'una etapa de forta promoció de l'ús social s'ha fet necessària per mantenir la vitalitat d'una llengua.

2.3. *El discurs glotopolític: constants*

A Gal·les, els experts en la matèria tenen present que el gal·lès no pot superar la precària situació en què es troba i intentar guanyar terreny a una llengua com és l'anglès. La manca de lleialtat lingüística dels gal·lesoparlants vers la seva llengua i el poder simbòlic i real de l'anglès impedirien qualsevol intent de superposició. Per això, la política lingüística de Gal·les no té com a objectiu (almenys declarat) aconseguir que el gal·lès sigui la llengua utilitzada per defecte en els àmbits d'ús tradicionalment reservats a l'anglès, sinó evitar l'exclusivitat de l'anglès en certes situacions, per tal que ambdues llengües hi siguin possibles. Del discurs difós pels organismes encarregats de la política lingüística poden aïllar-se tres constants que reflecteixen la voluntat (i necessitat) d'actuar d'acord amb la realitat sociolingüística del país.¹¹

11. En aquest article s'han estudiat els dos documents que recullen els eixos bàsics de la política lingüística a Gal·les: *Strategaeth ar Gyfer yr Iaith Gymraeg / A Strategy for the Welsh Language* (BWRDD 1996), i *Yr Iaith Gymraeg: Cenhadaeth a Gweledigaeth ar gyfer 2000-2005 / The Welsh Language: a Vision and Mission for 2000-2005* (BWRDD 2000c). La informació també s'ha extret de diversos informes anuals de l'activitat del Bwrdd: *Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 1999-2000 / Annual Report and Accounts 1999-2000* (BWRDD 2000a), i

2.3.1. L'aposta pel bilingüisme

En relativament poc temps, la població gallesa ha passat de ser pràcticament monolingüe en gal·lès a esdevenir majoritàriament monolingüe en anglès. Entre una i altra situació es detecten diversos estadis en què el coneixement i l'ús d'ambdues llengües coneixen proporcions variables: fins al final del segle XIX, moment en què el bilingüisme individual va ser per primera vegada un fenomen de masses, la majoria de la població posseïa una competència lingüística molt més alta en gal·lès que no pas en anglès; a partir d'aquell moment, la competència en gal·lès va experimentar una reculada i el coneixement i l'ús de l'anglès van començar a augmentar gradualment i ascendent. Amb l'activitat planificadora es pretén que la situació sociolingüística actual retrocedeixi en el temps fins arribar, mitjançant la recuperació del gal·lès, a un estadi de bilingüisme individual equilibrat.

Una constant que es va repetint al llarg de tots els documents que expliciten les directrius glotopolítiques a Gal·les és, precisament, el terme *bilingüisme*: un bilingüisme que s'associa amb un fenomen natural i general (a la resta d'Europa) i que es reclama com a habitual en la vida diària dels gal·lesos. Segons els textos del Bwrdd, l'única via per aconseguir el bilingüisme anhelat és dotar el gal·lès de nous àmbits d'ús. Es pretén, per tant, que el gal·lès s'identifiqui amb el mitjà per aconseguir l'objectiu final, el bilingüisme, i mai no es pugui percebre com un instrument per arraconar l'anglès.

El terme *bilingüisme* s'ha utilitzat amb finalitats ben diferents al País de Gal·les i a Catalunya, fet que sorprèn, especialment si es té en compte el paral·lisme de les realitats en què s'aplica. Tant un com altre territori participen d'una mateixa forma de bilingüisme social: tothom sap anglès (a Gal·les) i castellà (a Catalunya), però ni tota la població de Gal·les coneix el gal·lès, ni tothom al Principat coneix el català. En ambdós casos es persegueixen uns objectius semblants: fer arribar el gal·lès o el català (segons el cas) al conjunt de la població, per tal que el coneixement de la llengua històrica de cada país assegurï un bilingüisme si més no receptiu. I totes dues llengües, per diversos motius, es troben en una clara situació de desavantatge respecte de les dominants als respectius estats.

Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2000-2001 / Annual Report and Accounts 2000-2001 (BWRDD 2001a). A més, s'ha analitzat un quadern informatiu, adreçat a la població en general, en què es donen a conèixer les principals línies d'actuació d'aquest organisme: *Y Ffeil-o-Iaith Gymraeg / The Welsh Language Fact File* (BWRDD 2000b).

Malgrat els paral·lelismes, al País de Gal·les la denominació *bilingüisme* s'ha posat al servei de la tasca glotopolítica de promoure el gal·lès; en canvi, a Catalunya, ja fa temps que els detractors de la política lingüística de la Generalitat empren el terme per posar en dubte la legitimitat de les actuacions d'aquesta institució. A Gal·les, el bilingüisme ha esdevingut la bandera per defensar els drets individuals dels gal·lesoparlants, protegir la llengua històrica, i promoure la política lingüística engegada pel Bwrdd. Al Principat (com en altres territoris de parla catalana), en nom del bilingüisme es reclamen més drets lingüístics reals per als castellanoparlants, es qüestiona que el tractament que rep el castellà sigui constitucional i es desprestigia el Govern autonòmic, acusant-lo de promoure el monolingüisme.

2.3.2. La complicitat popular

La possibilitat que les accions de planificació lingüística es rebutgin perquè es tinguin per la iniciativa d'una minoria o de les autoritats, condueix el Bwrdd a repetir una i altra vegada que tots els projectes són sotmesos al consens de l'opinió pública. En el discurs difós queda palès que, si d'un sondeig previ (entre una mostra representativa de la població) s'extreu que una mesura no es considera convenient o adequada, el Bwrdd es compromet a revisar-ne i modificar-ne el plantejament, o suspendre-la.

La importància que s'atorga a l'opinió de la població respon, en darrer terme, al ja esmentat enfocament polític i participatiu: que el suport i l'acceptació popular són condicions necessàries perquè les iniciatives tinguin èxit, constitueix la pedra angular del procés.

2.3.3. L'apel·lació a la voluntat

La moderació que caracteritza les actuacions glotopolítiques a Gal·les porta a parlar sempre de *dret* i *possibilitat*, mai de *deure*. Només en un cas, quan es fa referència al sector públic (i, per tant, a les comunicacions institucionalitzades), es parla del *deure legal* d'oferir els serveis tant en anglès com en gal·lès, *sempre que sigui practicable* (aquesta darrera proposició ha limitat molt l'abast d'una mesura que podria haver assegurat el principi de disponibilitat lingüística).

De fet, qualsevol deure envers el gal·lès fóra, ara per ara, molt difícil de complir a causa de l'escàs coneixement d'aquesta llengua entre la població. Cal recordar, a més, que Gal·les no gaudeix de potestat legislativa i que tots

els avanços legals en matèria lingüística a Gal·les es deuen a la *bona voluntat* del Parlament britànic. En aquest marc, establir deures per al gal·lès implicaria una concessió massa agosarada.

Bilingüisme com a finalitat, consulta de l'opinió pública i preeminència del dret per sobre de l'obligació són, doncs, tres constants que apareixen repetidament en els documents que expliciten les línies de la política lingüística a Gal·les. La situació sociolingüística actual d'aquest país determina, en darrer terme, que s'hagi apostat per un discurs moderat i gens radical.

2.4. *Els eslògans de les campanyes*

Com s'ha vist, a Gal·les, el bilingüisme és un objectiu, però també és el mitjà per aconseguir-lo. Per això, els lemes que encapçalen les iniciatives de dinamització coneixen dues versions, una en llengua gal·lesa i l'altra en anglès. En alguns casos, dins d'una mateixa campanya es llancen dos eslògans diferents: un en gal·lès, orientat als qui el tenen com a llengua materna, i un altre en anglès, destinat a la població per a qui el gal·lès és la segona (o tercera) llengua o encara no el sap. Altres vegades, l'eslògan és el mateix, però sempre apareix en les dues llengües, fins i tot, quan només es difon en les zones més gal·lesòfones.

La delimitació de les àrees per què circularan les campanyes és una tendència força generalitzada a Gal·les. El Bwrdd treballa en col·laboració amb els ajuntaments o amb agències lingüístiques que només actuen en zones concretes; això comporta que les iniciatives d'aquestes entitats tan sols arribin a certes parts del país. Aquesta fragmentació té avantatges: les actuacions s'adapten a les característiques i necessitats concretes de cada zona. Però també presenta inconvenients: la desconexió impedeix el transvasament d'experiències i duplica els esforços.

2.4.1. *Nous àmbits d'ús i comportaments lingüístics*

D'acord amb els objectius marcats en l'etapa inicial del procés de revitalització, els primers eslògans difosos encoratgen la població a ampliar els àmbits d'ús del gal·lès. D'entre les campanyes amb més èxit, cal esmentar la que es va difondre entre 1998 i 1999, en una de les zones amb un percentatge més alt de gal·lesoparlants, a partir de dos lemes, un en gal·lès (*Defnyddia dy Gymraeg!* / Fes servir el gal·lès!), i l'altre en anglès (*Try your Welsh Somewhere New!* / Prova el teu gal·lès en algun lloc nou!). Mesos més tard

es van dissenyar dos nous eslògans: *mae dewis ar gael! / the choice is yours!* (Tu escull!) i *Gwnewch y dewis Cymraeg / Try out your Welsh!* (Posa a prova el teu gal·lès!).

L'any 2000, també en zones amb un percentatge de gal·lesoparlants força alt (entre el 20 % i el 60 %), es va engegar la campanya *Dwy Iaith — dwywaith y dewis / Two languages — twice the choice* (Dues llengües — el doble per escollir). Es van repartir adhesius i cartells, tant en els organismes públics com privats, perquè els usuaris i clients puguin identificar els centres o establiments que es regeixen pel principi de disponibilitat lingüística (*Siaradwch Gymraeg neu Saesneg yma / Speak Welsh or English here / Aquí es parla gal·lès o anglès; Iaith Gwaith / Working Welsh / Treballem en gal·lès*).

2.4.2. La transmissió lingüística familiar

Evitar el trencament de la transmissió lingüística intergeneracional ha estat un dels objectius primordials del Bwrdd. Amb aquesta finalitat, a tot Gal·les es fa arribar als pares de cada nou nadó un fullet amb els avantatges del bilingüisme (*Deg mantais i'ch plentyn o fod yn ddwyieithog / Ten advantages for your child of being bilingual! / Deu avantatges que el bilingüisme proporciona al teu fill*) i informació sobre la manera d'aconseguir el bilingüisme (*Magu plant yn ddwyieithog / Developing bilingualism in children / Introduint el bilingüisme als infants; Give your child the chance / Dóna l'oportunitat al teu fill*). S'ha posat un èmfasi especial en les parelles lingüísticament mixtes, ja que la dinàmica habitual en famílies amb aquesta composició és adoptar l'anglès com a llengua de transmissió. En les zones amb més gal·lesoparlants, són les llevadores i el personal d'infermeria els qui s'encarreguen personalment d'informar els pares com n'és de beneficiós per als fills aprendre les dues llengües des del principi. En tots els casos, portar els nadons a llars d'infants que empren el gal·lès com a llengua vehicular¹² o transmetre'l com a llengua familiar són les úniques vies per assolir el bilingüisme: l'elevada presència social de l'anglès ja garanteix una competència en aquesta llengua igual (o fins i tot superior) a la de la llengua materna.

12. *Dwy iaith o'r diurnodd Cyntaf / Bilingual from the beginning* (Bilingüe des del principi) i *Magu'r Babi* (Educant el nadó) són els títols dels tríptics que informen sobre les llars d'infants que funcionen en gal·lès.

2.4.3. El gal·lès en les empreses i el sector serveis

El Bwrdd ha publicat diverses guies per fomentar la presència i l'ús del gal·lès en el sector de l'economia. En destaca *Defnyddio'r Gymraeg mewn Busnes / The Use of Welsh in Business* (ajuda per a les empreses perquè puguin oferir els serveis de manera bilingüe), *Y Fantais Gymraeg / The Welsh Advantage* (la versió per a negocis familiars) i *SiecMête / Chequemate* (ajuda per escriure talons en gal·lès). Amb *Canllawiau dylunio dwyieithog / A guide to bilingual design* (una guia per produir materials bilingües atractius) es deixa clar que treballar de manera bilingüe ha de ser un avantatge, i que no implica grans despeses addicionals.

El sector serveis, especialment, els àmbits de la salut i de la restauració i oci nocturn, ha adoptat un paper destacat en els objectius prioritaris del Bwrdd. Unes pautes per atendre en gal·lès en situacions difícils i delicades (*Iaith mewn Gwasanaeth Gofalgar / The Language of a Caring Service*), i diverses guies per introduir el gal·lès en locals i distribuïdors d'alimentació i begudes (*Ennill Tamaid / Table Talk; Pecynnu bwyd a diod yn ddwyieithog y fantais Gymraeg / Bilingual food and drink packaging - the Welsh advantage*) són alguns dels recursos elaborats en aquest sentit. En aquest sector també se segueix una política d'incentius econòmics: es creen premis per a empreses que ofereixen serveis plenament bilingües i de qualitat lingüística, i s'atorguen ajudes a aquelles que volen introduir el gal·lès.

2.4.4. La planificació del corpus

L'entrada de la llengua a nous àmbits d'ús ha demanat l'aparició de varietats funcionals diferenciades. Per afavorir el desenvolupament i la consolidació del llenguatge administratiu i jurídic, per exemple, dins de la campanya *Cymraeg Clir / Plain Welsh* (Gal·lès fàcil), s'ha publicat *Canllawniau Ysgrifennu Cymraeg / Guidelines for writing Welsh* (Pautes per escriure en gal·lès), una ajuda per redactar els documents oficials amb un llenguatge planer.

La posada en funcionament, l'any 1999, de la Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Assemblea Nacional Gal·lesa), el nou òrgan democràtic de govern que ha heretat gairebé totes les funcions del secretari d'Estat per Gal·les, i que ha de funcionar de manera bilingüe, ha estat l'incentiu per crear un ingent nombre de reculls terminològics. *Geiriadur Terminoleg Trefniadaeth / Dictionary of Organisational Terms* (Diccionari d'organització),

Termau Addysg / Education Terms (Termes d'educació) i *Termau Cyllid / Finance Terms* (Termes financers), en són algunes mostres.

L'ampliació d'àmbits d'ús del gal·lès ha derivat també en la creació de vocabularis per a escenaris més quotidians, com per exemple *Rhestr Arwyddion Dwyieithog i Siopau / Glossary of Bilingual Terms for Shops* (Vocabulari bilingüe per a botigues). (Tant aquest vocabulari com els reculls anteriors es troben a la pàgina web del Bwrdd.)

2.4.5. El tren de la modernitat

Es té present que, perquè la revitalització del gal·lès sigui un fet, cal emprendre les accions necessàries per revestir-lo de connotacions de modernitat i progrés. La introducció d'aquesta llengua al món de la publicitat i a les noves tecnologies de la informació i de la comunicació són el mitjà per aconseguir-ho.

Durant l'any 2000 s'ha difós, per primera vegada, publicitat d'un producte de la marca Coca-cola en gal·lès; l'impacte que aquest anunci ha tingut entre els joves ha estat, segurament, més efectiu que qualsevol de les campanyes del Bwrdd. L'adopció del gal·lès en l'anunci ha estat suficient per il·lustrar que aquesta llengua no es redueix a l'àmbit tradicional i rural.

En el camp de la informàtica, s'ha treballat especialment en l'elaboració d'un corrector ortogràfic de gal·lès per a processadors de textos, al qual tothom pot tenir accés de franc. S'ha fet èmfasi, també, en la distribució d'accessoris per a l'ordinador: el Bwrdd reparteix estores per al ratolí amb missatges per promoure l'ensenyament del gal·lès entre els joves (*Dwi'n Dysgu Cymraeg / Aprenc gal·lès*), i per recordar el telèfon d'un servei (*Llinell Gyswllt â'r Gymraeg / Link Line to Welsh*) que aclareix qualsevol dubte sobre el gal·lès i que, gratuïtament, tradueix textos breus. El compromís de Microsoft de comercialitzar la versió gal·lesa dels nous productes a partir del 2002 és la darrera de les fites aconseguides en aquest sector.

Els paral·lelismes entre les campanyes propagandístiques i els lemes difosos a Gal·les i Catalunya són evidents. Per adonar-se'n només cal comparar enunciats com els ja comentats *Tu escull!* o *Treballem en gal·lès* amb *El català, depèn de vostè* o *El català, eina de feina*, respectivament, aquests darrers emprats per promoure l'ús del català. La principal diferència entre els dos conjunts de campanyes es troba en la forma bilingüe dels missatges: al Principat la major part de la publicitat s'ha difós en català; a Gal·les el component bilingüe no ha abandonat mai els eslògans.

3. NOVES VIES I PERSPECTIVES

Coïncidint amb el tombant de segle i els gairebé deu anys d'un procés de política lingüística formal a Gal·les, han sorgit diverses obres que, des de perspectives diferents, analitzen la situació sociolingüística actual de la llengua gal·lesa i les repercussions de la tasca glotopolítica. En aquests volums s'aïllen els aspectes que, segons el punt de vista de cada autor, existeixen, i es proposen solucions, d'acord també amb la visió del tema de cadascú. Malgrat la disparitat de perspectives i posicions, tots coincideixen a assenyalar el mateix conjunt de punts febles en el procés de revitalització del gal·lès. En els apartats següents es ressegueixen els elements més comentats en la bibliografia i se n'afegeixen d'altres que ja s'intueixen tímidament en alguns estudis.

3.1. *La solidaritat amb les llengües cèltiques*

Tradicionalment, la política i la planificació lingüístiques del gal·lès s'han emmirallat (i comparat) en les dissenyades per a altres llengües cèltiques, concretament en les de l'irlandès i el bretó. Avui, els experts plantegen la necessitat d'abandonar la prioritat d'aquestes llengües i assenyalen l'encert que suposaria fixar-se en les accions dutes a terme a d'altres comunitats europees —es fa especial esment dels casos basc i català— i extraeuropees —sovint es parla de Sud-Àfrica, Nova Zelanda i el Canadà (Gardner, Puigdevall i Williams 2000)—. Buscar nous models i, sobretot, adaptar mesures desenvolupades en altres països podria obrir nous camins i accelerar la revitalització del gal·lès.

3.2. *La descoordinació i la fragmentació*

Durant les dues últimes dècades, la tasca glotopolítica a Gal·les ha tendit a ser fragmentada: orientada a sectors de la població i zones concrets, organitzada per un gran nombre d'entitats, i només present en alguns àmbits socials i d'actuació. Des de diversos sectors (Bwrdd 2000a, Williams 1997b, Williams 2000a) s'ha reclamat un canvi de plantejaments per tal que les properes campanyes es caracteritzin per una visió més holística. Acollint-se a aquestes demandes i propostes, el Bwrdd ja ha presentat per als propers anys un model de política més integrada.

La manera de treballar del Bwrdd és, en darrer terme, la que determina

aquesta fragmentació, ja que dóna suport a iniciatives aïllades que s'apliquen en sectors i nuclis concrets. Per desenvolupar una actuació més global, s'ha de convertir en el nexa d'unió real de totes aquestes iniciatives, per afavorir l'intercanvi d'experiències d'uns organismes amb els altres i d'unes zones amb les altres, i fomentar el diàleg entre les entitats que actuen independentment. Dos factors podrien fer perillar l'èxit d'aquest disseny global: d'una banda, la insuficiència de recursos materials i humans i, de l'altra, la posició que ocupa la qüestió lingüística en les prioritats dels diferents àmbits des dels quals es pot potenciar la llengua, com ara l'educació, els serveis socials, etc. (generalment, al capdavant de la llista de prioritats).

3.3. *Els censos lingüístics i les enquestes sobre ús*

Malgrat les recomanacions d'Aitchison i Carter (2000) de tenir presents les anàlisis dels censos lingüístics en les actuacions glotopolítiques, les conclusions que s'extreuen de les dades censals s'han tingut en compte en només algunes iniciatives. Amb la mateixa finalitat, Williams i Morris (2000) reclamen la necessitat i la urgència d'obtenir dades sobre usos lingüístics, gairebé inexistents.

De fet, la relació que s'estableix entre els resultats dels censos i les diverses variables (edat, sexe, classe social, etc.) constitueix un bon punt de partida per a la planificació lingüística, ja que proporciona una informació molt valuosa sobre els sectors en què les campanyes són més necessàries o podrien resultar més efectives i, alhora, esdevé una eina indispensable per a l'avaluació de les accions que ja s'han portat a terme.¹³ Els estudis sobre usos completen el procés, ja que permeten mesurar l'abast i les conseqüències reals de les campanyes, i l'evolució i els canvis en els comportaments lingüístics. Tant els censos com les enquestes sobre usos lingüístics haurien de constituir la base per planificar noves estratègies.

3.4. *El desenvolupament econòmic*

Darrerament, també es reclama que el gallès deixi de ser un signe d'identitat cultural i passi a integrar-se en els processos de producció econò-

13. Cal no oblidar que els censos proporcionen dades declarades (i, per tant, no necessàriament certes), dicotòmiques (s'ha d'escollir entre saber i no saber —parlar, per exemple—, en cap cas es demana pel grau de competència lingüística) i que són el resultat d'una heteroavaluació (saber parlar gallès pot no significar el mateix per a uns que per a altres).

mica (Williams 1997b; Williams 2000b; Williams i Morris 2000). L'entrada de la llengua al sistema econòmic gal·lès topa amb un conjunt d'obstacles, el més important dels quals és la feblesa de l'economia gal·lesa: el País de Gal·les és una de les zones de la Gran Bretanya menys dinàmiques econòmicament, amb una renda per càpita molt baixa, i un escàs volum d'exportacions en el marc de la Unió Europea (inferior, fins i tot, que el de països similars econòmicament). El discurs que nega el paper de les llengües amb poc parlants en el desenvolupament general tampoc afavoreix el procés. Potenciar el sistema econòmic gal·lès ha de ser un pas previ, o si es vol paral·lel, a la introducció de la llengua gal·lesa en aquest sector.

3.5. *El grup oblidat*

Les activitats del Bwrdd s'orienten, bàsicament, als parlants de gal·lès com a segona llengua i als no gal·lesoparlants. El conjunt de la població que té el gal·lès com a llengua materna és el gran sector oblidat en el procés. Aquesta podria ser la causa d'una situació contradictòria: augmenta el coneixement de gal·lès en zones urbanes, a causa d'un increment dels parlants de gal·lès com a segona llengua, tanmateix, el Bro Cymraeg, la Gal·les gal·lesòfona, es va fragmentant: el nombre de comunitats amb un 80 % de la població que parla gal·lès ha passat de 279, el 1961, a 24, el 1991 (dades extretes d'Elis-Thomas 1997: 261).

Evas (2000) analitza el cas del Teifi Valley, una regió que forma part de l'àrea tradicionalment gal·lesòfona, i atribueix el declivi en el nombre de parlants de gal·lès i el poc ús social d'aquesta llengua al gran nombre d'escoles que ensenyen en anglès en aquesta part del territori, a la poca seguretat dels gal·lesoparlants per expressar-se en la pròpia llengua en àmbits formals, i a la manca de personal qualificat del sector serveis de la zona que parli en gal·lès. La immigració de no gal·lesoparlants i els matrimonis lingüísticament mixtos —que generalment adopten l'anglès com a llengua de transmissió intergeneracional— constitueixen altres factors que intervenen en la reducció d'aquesta àrea. La llengua de la publicitat distribuïda a la zona (ja sigui a través de la premsa o en tanques publicitàries), exclusivament en anglès el 1996, és un indicador de la poca atenció que rep el gal·lès per part dels organismes encarregats de la política lingüística. La qüestió lingüística tampoc no és una prioritat en els ajuntaments (Williams 2000: 30). Evas reclama una major atenció per als gal·lesoparlants de primera llengua i la intervenció de les institucions per evitar l'encongiment d'aquesta àrea. Les xifres auguren al gal·lès un futur difícil com a llengua dominant de la comunitat.

3.6. *Coneixement vs. ús*

Un estudi de les dades censals per edats revela que la tendència dels darrers anys s'ha modificat: si fa uns anys la competència lingüística en gal·lès era més elevada entre la gent gran que no pas entre els joves, avui dia, la situació s'ha invertit. L'any 1991, el 32,4 % de gal·lesos d'entre 3 i 15 anys declaraven saber parlar gal·lès, mentre que entre els majors de 65 anys només ho feien el 24,2 %. Aquestes dades, però, amaguen una realitat un xic preocupant: només un 8,6 % del primer sector d'edat assenyalat té el gal·lès com a primera llengua; aquesta xifra contrasta amb el 18,9 % del grup de més de 65 anys per a qui el gal·lès és la llengua materna (Evas 2000: 293).

Cal tenir present que gairebé la meitat de les persones que es defineixen com a gal·lesoparlants han adoptat el gal·lès com a segona llengua (un 47 %) i, com ja s'ha comentat en un dels punts precedents, és menys probable que usin aquesta llengua. Evas (2000) considera que aquest fet és el principal impediment per aconseguir una Gal·les plenament bilingüe, i assenyalava que el bilingüisme passiu converteix la llengua més en un signe d'identitat que no pas en una eina de comunicació.

3.7. *Les actituds vers el gal·lès*

Tots els estudis elaborats darrerament sobre ideologies lingüístiques assenyalen que els gal·lesos mostren actituds cada vegada més positives vers la llengua pròpia del territori: en un estudi de l'any 2000 es recull que el 67 % dels enquestats estan a favor de l'ús del gal·lès, un 83 % consideren que la llengua gal·lesa és motiu d'orgull, i un 80 % creu que forma part de tots els ciutadans de Gal·les (Bwrdd 2001b). Tanmateix, el prestigi de què gaudeix el gal·lès no es tradueix en un augment de l'ús de la llengua.

3.8. *El paper de l'educació*

L'ensenyament ha estat, al llarg de les darreres dècades, un focus important d'introducció i difusió del gal·lès. La utilització del gal·lès a l'escola es promou amb incentius econòmics (això és, subvencions per als centres i beques per als estudiants). Actualment, es pot rebre l'educació en gal·lès des de la llar d'infants fins a l'educació secundària.

El sistema educatiu ha adoptat un paper innegable en la revitalització del gal·lès. L'evolució creixent del coneixement del gal·lès es deu, en bona

mesura, a la competència que adquireixen els sectors d'edat més jove durant el període escolar. El nombre d'escoles que van adoptar el gal·lès com a llengua vehicular va experimentar un ascens notable durant els anys 80, però durant la darrera dècada aquesta xifra s'ha mantingut bastant estàtica. Actualment, 1 de cada 5 centres de primària imparteix l'ensenyament de manera bilingüe, xifra que es redueix considerablement a l'educació secundària.

La discontinuïtat entre l'educació primària i secundària pel que fa a l'adopció del gal·lès com a llengua vehicular ha estat objecte d'estudi. S'ha constatat que el nombre d'individus que declaren saber parlar gal·lès durant els primers anys d'escola baixa a l'etapa de secundària. Alguns investigadors sostenen que l'accentuada reducció detectada a secundària converteix en inútil el procés engegat; d'altres (Farrell *et al.* 1997) el consideren necessari per mantenir el grup que segueix declarant-se gal·lesoparlant.

Davant la desaparició del gal·lès com a llengua de la comunitat i el trencament de la transmissió lingüística intergeneracional, diversos sectors veuen l'ensenyament com l'única eina efectiva per crear nous parlants (Aitchison i Carter 1995; Jones i Williams 2000). Des d'altres posicions, s'ha advertit que l'educació, juntament amb els mitjans de comunicació, pot introduir el gal·lès a moltes llars, però mai no podrà ser una substituta de la transmissió lingüística familiar. Ja s'ha demostrat en nombroses ocasions que els avanços en matèria lingüística en el terreny educatiu no penetren forçosament en altres àmbits ni públics ni privats.

La presència del gal·lès en l'àmbit universitari és gairebé anecdòtica. Les universitats gal·leses compten amb una gran quantitat d'alumnat procedent de la resta d'Anglaterra i d'altres parts del món, i es tem que la introducció del gal·lès aturi la mobilitat d'estudiants (fet que posaria en perill la continuïtat del sistema universitari de Gal·les).¹⁴

4. CONSIDERACIONS FINALS

Si la població mostra una actitud molt favorable vers el gal·lès, la competència lingüística va augmentant gradualment, i cada dia hi ha més àm-

14. Catalunya s'enfronta a una situació paral·lela, que s'anirà agreujant amb el temps: el descens de la natalitat en les generacions que ara accedeixen a la universitat ha fet plantejar la necessitat d'atraure estudiants de la resta de l'Estat i de l'estranger. I l'arribada d'alumnat sense coneixements de català representa un obstacle per a l'extensió de la llengua catalana a l'ensenyament superior.

bits en què la tria de la llengua gallesa és una opció possible, per què l'ús social del gal·lès és tan feble? Aquesta és una pregunta que s'ha repetit insistentment al País de Gal·les i que, en termes semblants, s'ha formulat en molts altres països en què es reproduïen unes condicions sociolingüístiques similars. En el context gal·lès, s'ha intentat donar resposta a l'interrogant des de diverses perspectives.

Un dels arguments adduïts és la progressiva desaparició dels factors que tradicionalment han assegurat la reproducció lingüística del gal·lès (això és, la transmissió lingüística intergeneracional i l'ús de la llengua en la comunitat) i l'adopció, per part del sistema escolar, de les funcions que aquells exercien com a introductors i difusors de la llengua. La conseqüència directa d'aquest transvasament ha estat una disminució del nombre d'individus que adquireixen el gal·lès en el nucli familiar o dins del context social immediat i, en contrapartida, un increment dels parlants de gal·lès com a segona o tercera llengua. Ja s'ha constatat en nombroses ocasions que el coneixement d'una llengua no n'implica l'ús, i si la competència lingüística és fruit de l'aprenentatge de segones llengües encara és més difícil dur-la a la pràctica.

S'han apuntat molts altres elements que podrien ajudar a respondre la pregunta anterior. El convenciment que el gal·lès és un mer signe d'identitat cultural és un dels arguments a què s'ha recorregut força sovint. L'escàs paper (si no nul) que la llengua ha representat en el migrat desenvolupament econòmic del territori ha contribuït a un arraonament del gal·lès, només vàlid com a eina de comunicació domèstica i cultural, i en cap cas un mitjà d'integració socioeconòmica. La manca de potestat legislativa i competències polítiques supediten encara més el territori gal·lès al Govern britànic i, en conseqüència, la llengua gallesa a l'anglesa.

Encara que alguns dels elements esmentats adquireixen més pes que els altres en la configuració del panorama sociolingüístic actual gal·lès, només la confluència de tots permet donar compte, d'una manera més o menys completa, dels canvis que s'han anat succeint en el territori. Uns canvis que es deuen a l'acció del sistema educatiu, al desenvolupament de mitjans de comunicació en gal·lès i a les campanyes de dinamització, entre d'altres, i que han contribuït a modificar substancialment la fesomia de Gal·les: a diferència de fa uns anys, hi ha més joves que tenen competència lingüística en gal·lès que no pas gent gran; si abans el gal·lès era la llengua materna dels qui es declaraven gal·lesoparlants, ara la meitat dels qui diuen conèixer-la és perquè l'han adoptat com a segona llengua; la força lingüística també s'ha desplaçat, des dels nuclis rurals tradicionalment gal·lesòfons cap als centres urbans.

Les noves vies proposades apunten, bàsicament, a un canvi d'orientació en la tasca glotopolítica. En un àmbit més general, es reclama adoptar referents i models de política i planificació més enllà dels que proporcionen les llengües cèltiques, que s'han revelat com a insuficients. També s'exigeix més coordinació entre les iniciatives i una visió més global del procés. En un terreny més específic, s'assenyala la necessitat d'estudis que descriguin i avaluin la situació actual, els quals permetran detectar els sectors i destinataris en què les actuacions són més urgents. A grans trets, es proposa incidir en les actituds i els usos lingüístics dels gallesoparlants de primera llengua, en les comunitats tradicionalment gallesòfones (per intentar frenar l'enconyiment del Bro Cymraeg) i en la transmissió lingüística familiar.

Potser alguns dels factors adduïts a Gal·les per donar compte del poc ús social de la llengua gal·lesa podrien plantejar-se a diversos territoris que també malden per incrementar l'ús de llengües subordinades o amb pocs parlants. Com dèiem a l'inici de l'exposició, el transvasament de diagnòstics, de propostes i d'experiències és crucial i indispensable per accelerar altres processos que es duen a terme de manera paral·lela però descoordinadament.

5. BIBLIOGRAFIA

- AITCHISON, J. i CARTER, H. (1994), *A Geography of the Welsh Language 1961-1991*. Cardiff: University of Wales Press.
- (1995), «Household Structures and the Welsh Language». *Planet* 113, 25-32.
- (2000), *Language, Economy and Society: the Changing Fortunes of the Welsh Language in the Twentieth Century*. Cardiff: University of Wales Press.
- AWBERY, G. (1995), «The Welsh used on Television». A: JONES (ed.), 77-87.
- BOIX, E. i VILA, F. X. (1998), *Sociolingüística de la llengua catalana*. Barcelona: Ariel.
- BWRDD YR IAITH GYMRAEG (1996), *Strategaeth ar Gyfer yr Iaith Gymraeg / A Strategy for the Welsh Language*. Cardiff: Bwrdd yr Iaith Gymraeg.
- (2000a), *Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 1999-2000 / Annual Report and Accounts 1999-2000*. Cardiff: Bwrdd yr Iaith Gymraeg. <<http://www.bwrdd-yr-iaith.org.uk/pdf/annualreport.pdf>>

- (2000b), *Y Ffeil-o-Iaith Gymraeg / The Welsh Language Fact File*. Cardiff: Bwrdd yr Iaith Gymraeg.
- (2000c), *Yr Iaith Gymraeg: Cenhadaeth a Gweledigaeth ar gyfer 2000-2005 / The Welsh Language: A Vision and Mission for 2000-2005*. Cardiff: Bwrdd yr Iaith Gymraeg.
<http://www.bwrdd-yr-iaith.org.uk/pdf/2000_2005-c.pdf /
http://www.bwrdd-yr-iaith.org.uk/pdf/2000_2005-e.pdf>
- (2001a), *Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2000-2001 / Annual Report and Accounts 2000-2001*. Cardiff: Bwrdd yr Iaith Gymraeg.
<http://www.bwrdd-yr-iaith.org.uk/html/news/s3_indexpdf-e.html>
- (2001b), *Sefyllfa'r Iaith Gymraeg 2000 — Adroddiad Arolwg / State of the Welsh Language 2000 — Survey Report*.
<<http://www.bwrdd-yr-iaith.org.uk/html/ymchwilysgol/canlyniad- dauysgolion-c.htm>> /
<http://www.bwrdd-yr-iaith.org.uk/html/news/s3_index-e.html>
- CASALS, D. (2001), «Les polèmiques entre lights i heavies i les seves repercussions en l'elaboració dels models lingüístics per als mitjans de comunicació de massa», A: PRADILLA (ed.).
- DAVIES, J. (1993), *The Welsh Language*. Cardiff: University of Wales Press.
- DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA (1997), *Actes del Congrés Europeu sobre Planificació Lingüística*. Barcelona, 9 i 10 de novembre de 1995. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura.
- (1999), *Polítiques lingüístiques a països plurilingües*. Barcelona, novembre-desembre, de 1998. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura.
- ELIS-THOMAS OF NANTCONWY, D. (1997), «Language Planning in Wales». A: DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA, 1997, 253-266.
- EVAS, J. (2000), «Declining Density: A Danger for the Language?». A: WILLIAMS (ed.), Barcelona: 292-310.
- FARRELL, S. *et al.* (1997), «The Distribution of Younger Welsh Speakers in Anglicised Areas of South East Wales». *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 18, núm. 6, 489-495.
- GARDNER, N.; PUIGDEVALL, M. i WILLIAMS, C. H. (2000), «Language Revitalization in Comparative Context: Ireland, the Basque Country and Catalonia». A: WILLIAMS (ed.), 311-361.
- GOEBL, H.; NELDE, P. H.; STARY, Z., i WÖLCK, W. (ed.) (1996-1997), *Kontaktlinguistik: Ein Internationales Handbuch Seitgenossischer Forschung / Contact Linguistics: An International Handbook of Contemporary Research*. Berlín: Walter de Gruyter.

- JONES, G. (ed.) (1995), *Mercator Media Forum 1*. Cardiff: University of Wales Press.
- JONES, G. E. i WILLIAMS, C. H. (2000), «Reactive Policy and Piecemeal Planning: Welsh-medium Education in Cardiff». A: WILLIAMS (ed.), 138-172.
- JUNYENT, C. (1999), *La diversitat lingüística*. Barcelona: Octaedro.
- PRADILLA, M. À. (ed.) (2001), *Societat, llengua i norma*. Benicarló: Alambor.
- PUIGDEVALL, M. (1999), «Política Lingüística al País de Galles». A: DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA, 1999, 97-112.
- WILLIAMS, C. H. (1997a), «132. English-Welsh». A: GOEBL, NELDE, STARY, i WÖLCK, vol. 2, 1075-1087.
- (1997b), «Welsh Language Planning. Holistic Perspectives». A: DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA, 1997, 192-202.
- (2000a), «On Recognition, Resolution and Revitalization». A: WILLIAMS (ed.), 1-47.
- (2000b), «Conclusion: Economic Development and Political Responsibility». A: WILLIAMS (ed.), 362-379.
- WILLIAMS, C. H. (ed.) (2000), *Language Revitalization: Policy and Planning in Wales*. Cardiff: University of Wales Press.
- WILLIAMS, G. i MORRIS, D. (2000), *Language Planning and Language Use: Welsh in a Global Age*. Cardiff: University of Wales Press.

—abstract / extracto—

LANGUAGE POLICY AND PLANNING
IN WALES

Mireia GALINDO SOLÉ

Polls taken to determine the public's knowledge of Welsh over the last century indicate the language has taken a clear step backward. English has replaced Welsh in many areas. It is the language of modernity and the economy, while Welsh is the language of the home and of culture. Industrialization, migrations and literacy are some of the causes that explain the phenomenon.

POLÍTICA Y PLANIFICACIÓN
LINGÜÍSTICAS EN GALES

Mireia GALINDO SOLÉ

Las encuestas de conocimiento del galés durante el último siglo indican un claro retroceso de la lengua. El inglés ha sustituido al galés en gran parte de ámbitos y es la lengua de la modernidad y de la economía, mientras que el galés es la lengua doméstica y cultural. La industrialización, las migraciones y la alfabetización en inglés son algunas de las causas que explican el fenómeno.

Nevertheless, a series of measures implemented over the last 30 years has stopped the retreat of the Welsh language: its legal recognition, its introduction in the curriculum, and the development of Welsh-language mass media. It is hoped that the 2001 census will reflect a slight increase in knowledge of the language, an increase that is taking place among the younger generation. Nevertheless, the increase is basically due to new speakers who speak Welsh as a second or third language. Intergenerational transmission continues to decrease and currently only 8.6 % of Welsh speakers learn the language in the family environment. Only 3 % of the homes with children use it as a first language.

The language policies implemented thus far aim to improve knowledge, and especially in recent years, increase use. The objective is for Wales to be bilingual, for the population to view the language as a second possibility and as a right. The Board for the Welsh Language, created in 1993, conducts various language promotion campaigns, offers translation services and publishes vocabulary pamphlets. The social use of Welsh, however, has not increased, and it would be a good idea to pay more attention to the Welsh-speaking minority in order to ensure transmission of the language to future generations.

Durante los últimos 30 años, sin embargo, se han llevado a cabo una serie de medidas que han detenido el retroceso del galés: reconocimiento legal, introducción en el currículo educativo, creación de medios de comunicación en galés. Se espera que el censo de 2001 refleje un ligero aumento del conocimiento de la lengua, un aumento que se produce entre la población joven. No obstante, se trata básicamente de nuevos hablantes que tienen el galés como segunda o tercera lengua. La transmisión intergeneracional sigue disminuyendo y en la actualidad sólo un 8,6 % de los hablantes de galés lo aprenden en el entorno familiar. Sólo un 3 % de los hogares con niños la utilizan como primera lengua.

Las políticas lingüísticas puestas en marcha tienen como objetivo mejorar el conocimiento y, sobre todo en los últimos años, fomentar el uso. El objetivo es que el País de Gales sea bilingüe, que la población vea el idioma como una segunda posibilidad y como derecho. La Junta para la lengua galesa, creada en 1993, lleva a cabo diferentes campañas de promoción del idioma, ofrece servicios de traducción y publica folletos de vocabulario. El uso social del galés, sin embargo, no ha aumentado y convendría dedicar más atención a la minoría de habla galesa para asegurar la transmisión generacional.